Utdannings-
direktoratet

Veileder om smittevern for skoletrinn 1.–7. trinn under covid-19 utbruddet 2020

Denne veilederen skal gi råd og føringer til skoler på barnetrinnet (1.-7. trinn) i drift under koronavirusutbruddet (covid-19) våren 2020.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 20.04.2020

Innhold

Innledning

Skolenes samfunnsrolle

Smitteforebyggende tiltak

- Syke personer skal ikke være på skolen eller SFO
- Når skal elever, foresatte og ansatte møte på skolen og når kan de møte på SFO?
- Når skal elever og ansatte ikke møte på skolen/SFO?
- Når sykdom oppstår på skolen/SFO
- Hva hvis en i husstanden til en elev/ansatt er syk
- Hvis en i husstanden til en elev/ansatt har bekreftet covid-19
- God hygiene
  - God hånd- og hostehygiene
  - Godt renhold
- Redusert kontakt mellom personer
- Smitteverntiltak i enkelte fag

Er det noen barn og ansatte det må tas spesielle hensyn til?
- Barn med kroniske sykdommer
- Voksne (foresatte /ansatte)

Opplæring av ansatte og informasjon til foresatte
- Samhandling med foresatte og foreldremøter

Sjekkliste for smittevern på skoler og SFO

Kilder

Innledning

Denne veilederen skal gi råd og føringer til skoler på barnetrinnet (1.-7.trinn) i drift under koronavirusutbruddet (covid-19) våren 2020. Denne kommer i tillegg til eksisterende regler og retningslinjer beskrevet i «Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.»[1] [2] . Veilederen er gyldig fra publiseringsdato 20.04.2020, og vil bli oppdatert ved behov. Utbruddets utvikling kan føre til behov for endringer på et senere tidspunkt, det samme kan praktiske hensyn som oppdages først når skolene er gjenåpnet. Ved nye versjoner av veilederen, vil de erstatte denne førsteutgaven.

Det er skoleeier som er ansvarlig for å sikre at driften skjer i samsvar med gjeldende regelverk [3]. Skoleeier er ansvarlig for å etablere internkontrollrutiner som sikrer at miljøet i skolen fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade[4]. Skoleeier er derfor ansvarlig for å sikre en forsvarlig drift som tar hensyn til smittevern. Vi understreker imidlertid behovet for at alle bidrar til å få til en god åpning av skolene. Smittevernfaglig forsvarlig drift innebærer et godt samarbeid mellom alle aktører som har oppgaver på skolen. Det fordrer et godt samarbeid mellom personalet på skolen og skolehelsetjenesten. Videre vil god dialog mellom skole og hjem være av sentral betydning. Godt samarbeid med renholdsarbeidere som skal ivareta behovet for vask og renhold, er også nødvendig.

Veilederen tar utgangspunkt i gjeldende rammebetingelser. Det betyr at veilederen legger til grunn at åpning av skolene kan skje innenfor rammen av gjeldende regelverk og finansiering, inkludert forskrifter med hjemmel i koronaloven.

Veilederen er utarbeidet av Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet. Oppdraget ble gitt av Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet, via Helsedirektoratet.

[1] https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928

[2] https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/miljo-og-helse-i-barnehagen

[3] jf. opplæringsloven § 13-10, friskoleloven § 5-2 første ledd og voksenopplæringsloven § 24.

[4] https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928

Skolenes samfunnsrolle

Skolene har en avgjørende rolle for barns læring, omsorg og utvikling. Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring når det er sannsynlig at de skal være i Norge i mer enn tre måneder. Både FNs barnekonvensjon, grunnloven og regelverket på opplærings-området anerkjenner betydning av skolen som arena for barns læring, mestring og trivsel. Skolen er dessuten vesentlig for samfunnsstrukturen idet de muliggjør at foresatte kan arbeide. Ansatte i skolen har derfor en sentral rolle for å ivareta elevene også i en pandemi-situasjon. Utbruddet kan vare over lang tid, avhengig av hvilke smitte-begrensende tiltak som gjøres i samfunnet for øvrig. Det har derfor stor betydning at barn kan gå på skole i utbruddsperioden, samtidig som smittevernet ivaretas, både for elevene og de ansatte. For å begrense smitte under en kontrollert gjenåpning av skoler finnes det en rekke tiltak som skolene kan sette i verk.

Smitteforebyggende tiltak

Det gjøres svært mange tiltak i alle deler av samfunnet som til sammen begrenser smitte-spredningen. Det er viktig å bruke tiltak som er tilpasset ulike situasjoner. De samme tiltakene kan derfor ikke alltid brukes på skoler som for eksempel i bedrifter. Tiltakene må tilpasses slik at man kan fokusere på det som er viktigst i den aktuelle situasjonen. Her beskriver vi tiltak for å begrense smittespredning blant elever på 1.–7. trinn og ansatte.

Formålet med rådene er å forhindre utbrudd av covid-19. De tre grunnpilarene for å bremse smittespredning er:

1. Syke personer skal ikke være på skolen
2. God hygiene
3. Redusert kontakt mellom personer

Det aller viktigste smitteverntiltaket er at syke personer holder seg hjemme. Hostehygiene og **å holde avstand** er avgjørende for å begrense dråpesmitte, mens håndhygiene, og spesielt det å unngå å ta seg i ansiktet med urene hender, er viktig for å hindre indirekte kontakt¬smitte. Økt fysisk avstand mellom mennesker reduserer muligheten for smitte, også før symptomer på sykdom oppstår.

Til tross for godt gjennomførte tiltak, kan tilfeller av covid-19 og andre infeksjoner oppstå. Dersom smitteverntiltakene som listet opp her gjennomføres, vil smitte¬spredningen likevel bli begrenset. Tiltakene i teksten nedenfor er en beskrivelse av hvilke smittevern-tiltak som må være på plass for å lykkes med å redusere smitterisiko til et minimum.

Syke personer skal ikke være på skolen eller SFO

Symptomer på covid-19, særlig hos barn, kan være milde og vanskelige å skille fra andre luftveisinfeksjoner. Covid-19 smitter hovedsakelig via dråpe- og kontaktsmitte. Det er først og fremst personer med symptomer som er smittsomme, og smittsomheten er størst idet symptomene oppstår.

De hyppigst beskrevne symptomer på covid-19 er i starten halsvondt, forkjølelse og lett hoste, i tillegg til sykdomsfølelse, hodepine og muskelsmerter. Magesmerter kan også forekomme.

Om lag 8 av 10 voksne personer har kun milde symptomer. Hos barn er antagelig denne andelen enda høyere. Hos noen personer med covid-19 kan symptomene utvikle seg videre i løpet av en uke til hoste, feber og kortpustethet, og noen svært få kan få et alvorlig forløp med behov for behandling i sykehus. Alvorlig covid-19-sykdom er svært sjelden hos barn.

Kommunehelsetjenesten har ansvar for oppfølging rundt tilfeller med bekreftet covid-19 (smitteoppsporing), og skal varsle skolen dersom barn eller ansatte på en skole får bekreftet covid-19. Det er kommunehelsetjenesten som skal beslutte nødvendige tiltak som for eksempel å definere hvem som er nærkontakter til den syke og derfor skal i karantene, og om det er behov for informasjon til andre. Hvis det skulle bli behov for ytterligere tiltak er det kommunehelsetjenestens oppgave å gi skolen pålegg om dette.

Nedenfor utdypes det når elever, foresatte og ansatte kan eller ikke kan være på skolen og SFO.

Når skal elever, foresatte og ansatte møte på skolen og når kan de møte på SFO?

Elever og ansatte skal komme på skolen/SFO:

- Når de ikke har symptomer på sykdom.
- Ved gjennomgått luftveisinfeksjon kan barn og ansatte komme tilbake etter at de har vært symptomfrie i 1 døgn.
- Hvis en i husstanden har symptomer på luftveisinfeksjon, men ikke bekreftet covid-19, skal eleven og den ansatte møte i skole/SFO som normalt. Disse skal imidlertid gå hjem fra skolen/SFO dersom de får symptomer (se under).
- Elever og ansatte med typiske symptomer på pollenallergi (kjent pollenallergi, rennende nese med klart nesesekret, rennende/kløende øyne) kan møte på skole/SFO.
- Mange yngre barn har ofte rennende nese uten andre symptomer på luftveisinfeksjon, og særlig etter at de har vært ute. Disse barna kan komme på skolen/SFO såfremt barnet ikke har feber og ellers er friskt.

Foresatte som er friske og ikke har symptomer på luftveisinfeksjon, kan følge og hente barna sine på skole/SFO som normalt.

Når skal elever og ansatte ikke møte på skolen/SFO?

Det er viktig at foresatte får tydelig beskjed og forstår grunnen til at barn med symptomer ikke skal møte på skole/SFO.

Elever og ansatte med luftveissymptomer:

- Elever og ansatte skal selv med milde luftveissymptomer og sykdomsfølelse, ikke møte på skole/SFO. De skal holde seg hjemme til de har vært symptomfrie i 1 døgn.

Elever eller ansatte som har bekreftet covid-19:

- Skal være i isolasjon. Det er helsetjenesten som beslutter hvem som skal være i isolasjon og hvor lenge etter råd gitt av Folkehelseinstituttet (se www.fhi.no). Retningslinjer til forskrift er gitt av Helsedirektoratet.

Elever eller ansatte som er nærkontakter/husstandsmedlem til en person med bekreftet covid-19:

- Skal være i karantene. Det er helsetjenesten som beslutter hvem som skal være i karantene og hvor lenge etter råd gitt av Folkehelseinstituttet (se www.fhi.no). Retningslinjer til forskrift er gitt av Helsedirektoratet.

Foresatte som har luftveissymptomer, er i karantene eller isolasjon:

- Skal ikke møte på skole/SFO, og må finne andre løsninger for følging og henting av barna.

Når sykdom oppstår på skolen/SFO

Det er viktig at elever som får symptomer på luftveisinfeksjon, går hjem (etter varsling til foresatte) eller blir hentet så fort det lar seg gjøre. Syke elever bør ikke ta offentlig tran-sport. Eleven som må hentes, må da vente på et eget rom sammen med en ansatt eller ute der det ikke er andre barn. Om mulig bør den ansatte holde to meters avstand, men det må gjøres en avveining i forhold til elevens alder og behov for omsorg. Hvis det ikke er mulig å holde to meters avstand, og eleven er komfortabel med det, bør eleven ta på munnbind for å redusere smittespredning til andre. Hvis ikke eleven vil ha på munnbind, bør den voksne ta på munnbind hvis ikke to meters avstand kan overholdes. Ved behov for toalett skal dette ikke brukes av andre før det er rengjort. Den som passer eleven, må vaske hender etter å ha vært sammen med eleven. I etterkant rengjøres rom, toalett og andre områder der eleven har oppholdt seg med vanlige rengjøringsmidler.

Ansatte som blir syke mens de er på skole/SFO må gå hjem så snart det er mulig. De elevene den syke ansatte har ansvar for, må bli ivaretatt av andre ansatte eller sendes hjem. Syke ansatte bør ikke ta offentlig transport. Syke ansatte bør ta på munnbind for å redusere smittespredning hvis de ikke kan holde to meters avstand til andre.

Hva hvis en i husstanden til en elev/ansatt er syk

Hvis en i husstanden har symptomer på luftveisinfeksjon men ikke bekreftet covid-19, skal eleven/den ansatte møte på skolen som normalt. Tilsvarende kan eleven møte på SFO. Eleven/den ansatte skal imidlertid gå hjem fra skolen/SFO dersom de får symptomer, som nevnt i avsnittet over. Andre hygienetiltak som er skissert i de følgende kapitlene, vil redusere risiko for smittespredning.

Hvis en i husstanden til en elev/ansatt har bekreftet covid-19

Hvis en i husstanden har fått bekreftet covid-19, skal alle nærkontakter holdes i karantene etter råd fra helsemyndighetene. Ingen personer som selv er i karantene, kan møte på skolen eller SFO.

Flytskjema for håndtering av syke barn på barneskole og SFO

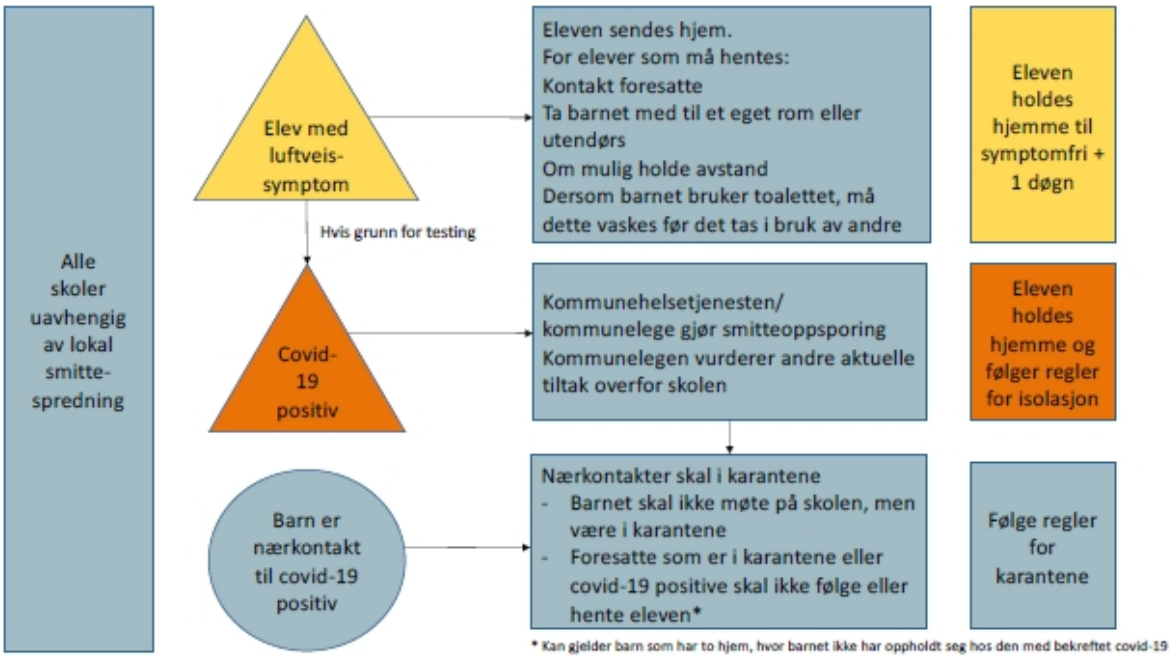

God hygiene

God hånd- og hostehygiene

God hånd- og hostehygiene reduserer smitte ved alle luftveisinfeksjoner, også smitte med covid-19. Disse tiltakene skal redusere smitte via gjenstander og hender og redusere smitte ved hoste. Hygienetiltak skal utføres hyppig av alle, uavhengig av kunnskap om egen og andres smittestatus. Det er viktig at alle elever og de ansatte er kjent med tiltakene under. Det er ikke nødvendig med spesielt smittevernutstyr, annet enn

eventuelt å ha tilgjengelig ikke-medisinske munnbind/ansiktsmasker til elever eller ansatte som blir syke der det ikke er mulig å holde to meters avstand.

For elever med spesielle behov, der for eksempel bleieskift er aktuelt, viser vi veileder for barnehager.

Håndvask med lunkent vann og flytende såpe er en effektiv måte å forebygge smitte. Skitt, bakterier og virus løsner fra huden under vask og skylles bort med vannet. Elever og ansatte skal vaske hender hyppig og grundig i minst 20 sekunder. Hendene tørkes deretter med engangs papirhåndklær. Både de ansatte og elevene må få god opplæring i håndvask. Dette kan forsterkes ved å gi påminnelser muntlig og ved å henge opp plakater med instruksjon for god håndvask.

For de yngste elevene kan det lages rutiner som barna synes er gøy å gjennomføre. Som hovedregel bør håndvask skje med voksen tilstede, særlig for de yngste elevene.

Elever og ansatte skal vaske hender:

- Før man drar hjemmefra og når man kommer hjem
- Når man kommer til skole/SFO
- Etter hosting/nysing
- Etter toalettbesøk
- Før og etter måltider
- Etter man kommer inn fra uteaktivitet/friminutt
- Ved synlig skitne hender

Alternativer til håndvask:

- Viruset er følsomt for alkohol, og alkoholbasert desinfeksjon (håndsprit) er et alternativ hvis ikke håndvaskmuligheter er tilgjengelig.
- Hånddesinfeksjon plasseres på steder der det ikke er mulig å vaske hender (for eksempel i garderoben).
- Alkoholbasert desinfeksjon er lite effektivt ved våte eller synlig skitne hender, da bør håndvask utføres.
- Alkoholbasert desinfeksjon kan være egnet ute og på tur, etter at skitne hender først er rengjort med våtservietter.

Hostehygiene:

- Det anbefales å ha tørkepapir lett tilgjengelig til bruk for elever/ansatte. Har man ikke det tilgjengelig, anbefales det å bruke albuekroken når en hoster eller nyser.
- Unngå å røre ved ansiktet eller øynene. Et slikt tiltak kan være vanskelig for små barn, men eldre elever og ansatte kan oppfordres til dette.

Godt renhold

Det nye koronaviruset (SARS-CoV-2) fjernes enkelt ved manuell rengjøring med vann og vanlige rengjøringsmidler. Viruset kan overleve på flater fra timer til dager, avhengig av type overflate, temperatur, sollys og andre faktorer. Derfor er grundig og hyppig renhold viktig for å forebygge smitte.

Utsatte områder (se nedenfor) skal ha forsterket renhold. Gå igjennom rutiner og lokale renholdsplaner, og lag tilpasninger (organisering, ansvar og ressursbehov).
Det er ikke nødvendig å bruke ekstra beskyttelsesutstyr. Vask hender etter at rengjøring er utført, også hvis man har brukt hansker under rengjøringen. Løse gulvtepper bør fjernes for å lette rengjøring.

Det er ikke nødvendig å bruke desinfeksjon rutinemessig på skolen. Hvis desinfeksjon likevel brukes, må synlig skitt først tørkes bort med klut eller tørkepapir, ellers virker ikke desinfeksjonsmiddelet. Aktuelle desinfeksjonsmidler er alkoholbasert desinfeksjon og klorin.

Det er viktig med forsterket renhold på utsatte områder:

- Toaletter og vaskeservanter må rengjøres minimum daglig. Tørk over flater som toalettsete og kran på servanten 2–4 ganger daglig.
- Engangs papirhåndklær og såpe skal være tilgjengelig, og man må sørge for at søppel tømmes regelmessig.
- Spisebord vaskes med vann og såpe etter bruk.
- Dørhåndtak, trappegelendre, stoler, andre bordflater og andre gjenstander som ofte berøres rengjøres hyppig, minimum daglig.
- Elevene skal vaske over egen pult daglig.
- Leker, sportsutstyr, nettbrett, datamaskiner/tastaturer som deles må også vaskes av, minimum daglig.
- Reduser antall leker, slik at renhold er gjennomførbart.
- Tøyleker og andre tekstiler må vaskes på minimum 60°C. Hvis ikke det er mulig, må de ryddes bort.
- Dekketøy og bestikk vaskes i oppvaskmaskin i henhold til gjeldende rutiner.

Redusert kontakt mellom personer

Redusert kontakt med andre vil minske risiko for smitte fra personer som ikke vet at de er smittsomme. For å oppnå dette kan man øke avstand mellom personer, redusere antall personer som er tett sammen og det skal ikke arrangeres større fysiske møter eller samlinger. Det er viktig å understreke at personalet fortsatt skal ivareta elevens behov for kontakt og omsorg, slik at eleven trygges på den nye situasjonen.

For de yngste elevene/elever med særskilte behov er det vanskelig å regulere avstand til andre. Da blir det viktigste tiltaket å begrense antall nærkontakter til hver elev og ansatt, for eksempel ved å ha mindre grupper

og ha faste ansatte for hver gruppe/klasse. Eldre elever kan lettere etterleve råd om avstand og andre smitteverntiltak og gruppene kan derfor være noe større.

En fast gruppe med elever og ansatte kalles en 'kohort' og på skole/SFO vil slike kohorter være et godt utgangspunkt for smittebegrensning og eventuell sporing av smitte. En kohort kan for eksempel ta utgangpunkt i skolens eksisterende klasseinndeling og norm for lærertetthet (15 elever per lærer på 1. til 4. årstrinn, og 20 elever per lærer for 5. til 7. årstrinn). Kohorter skal i minst mulig grad blandes med andre kohorter. Innen en kohort kan elever og ansatte omgås og leke sammen. Særlig de eldste elevene må likevel oppfordres til å holde en meters avstand og unngå unødvendig nærkontakt. Dette vil ikke være like lett å følge for de yngste elevene.

To kohorter kan samarbeide for praktisk gjennomføring av skoledagen, men samarbeidet skal fortrinnsvis foregå utendørs. Unngå å blande flere ulike kohorter. Kohortenes sammen¬setning kan ved behov endres, men ikke oftere enn ukentlig og etter en helg (minst to dager uten kontakt mellom barn og ansatte i en kohort). På denne måten blir det færrest mulig nærkontakter ved påvist sykdom hos et barn eller en ansatt. Det er en fordel at elevene ikke omgås mange andre barn på fritiden.

Tabell: Forslag til organisering av kohorter (kohort er en gruppe barn og voksne som definert i teksten over).

Klassetrinn	Kohortstørrelse	Eksempel på organisering per uke
1.–4. klasse	For eksempel kan en klasse deles i to kohorter med inntil 15 barn per kohort	• I utgangspunktet skal en ansatt følge sin kohort • Kohortene skal i minst mulig grad bytte klasserom • Kohort kan samarbeide for praktisk gjennomføring av skoledagen, fortrinnsvis utendørs • Ansatte fra kohort 1 kan avhjelpe i kohort 2, og motsatt • Kohortene (som ikke samarbeider) bør ha ulike lekeområder ute • Kohortene bør opprettholdes også på SFO • Tilsvarende organiseres kohort 3 og 4 osv. • Kohort 1 og 2 skal i utgangspunktet ikke blandes med kohort 3 og 4 osv. Kohortene kan passere hverandre og være kortvarig i samme område (inntil 15 minutter) • Kohortene (som ikke samarbeider) kan oppholde seg i

		samme rom, såfremt det kan være minimum to meters avstand mellom kohortene, over lengre tid
5.–7. klasse	For eksempel kan en klasse deles i to kohorter med inntil 20 barn per kohort	• Ansatte bør komme til klasserommet slik at ikke kohorten trenger å bytte rom • Kohortene skal i minst mulig grad bytte klasserom • Elever og ansatte innen en kohort skal tilstrebe å holde en meters avstand • Kohort 1 og 2 kan samarbeide for praktisk gjennomføring av skoledagen, fortrinnsvis utendørs • Ansatte fra kohort 1 kan avhjelpe i kohort 2, og motsatt • Kohortene (som ikke samarbeider) bør ha ulike lekeområder ute • Tilsvarende organiseres kohort 3 og 4 osv. • Kohort 1 og 2 skal i utgangspunktet ikke blandes med kohort 3 og 4 osv. Kohortene kan passere hverandre og være kortvarig i samme område (inntil 15 minutter). • Kohortene (som ikke samarbeider) kan oppholde seg i samme rom, såfremt det kan være minimum to meters avstand mellom kohortene, over lengre tid

Utforming av lokalet kan være av betydning for hvor mange elever og ansatte som kan være tilstede i samme rom. For å unngå for tett kontakt mellom kohortene, må det legges opp til økt bruk av uteaktiviteter så langt det er mulig.

Her gis forslag til hvordan kontaktreduserende tiltak kan gjennomføres for elevene. Hver skole må selv finne løsninger som kan tilpasses lokalt. Egne råd for kontaktreduserende tiltak for ansatte blir gitt til slutt.

Fysisk kontakt:

- Behovet for nærhet og omsorg må ivaretas. Ansatte skal vaske hender etter kos og trøsting.
- Håndhilsing, klemming og unødvendig fysisk kontakt unngås i den grad det er mulig.

Tetthet i grupper:

- Etablere kohorter av barn (se over).
- Kohortene kan bytte sammensetning ukentlig etter en helg.

- Ta i bruk større lokaler der det er mulig.
- Ansatte bør komme til klasserommet slik at elevene ikke trenger å bytte rom der det er mulig.
- Alle elever bør ha egen pult i klasserommet for å sikre avstand mellom barn. Der barna ikke har egen pult, bør de sikres arbeidsplass med avstand (helst en meter) til andre barn.
- Sikre at alle barn har egen spise- og aktivitetsplass på SFO som skaper avstand mellom barn.
- Unngå trengsel på vei inn og ut av undervisningslokalene, i garderober og på toaletter.
- Eventuelt opprette merking på gulvet for å sikre avstand mellom elever i grupperom/klasserom, garderober og andre områder det kan oppstå trengsel.
- Økt bruk av utetid og uteskole. Særlig for SFO anbefales det i størst mulig grad at aktiviteter foregår ute.
- For å unngå flere kohorter sammen, kan uteområdet deles i soner.
- Lokalt kan det vurderes å se skole og SFO i sammenheng, for å gi økt fleksibilitet i tider for undervisning og SFO, og dermed redusere gruppestørrelse av barn.

På starten og slutten av dagen:

- Avtale spredte oppmøtesteder før skoledagen begynner, for å begrense antall elever som samles på et sted, og unngå trengsel på vei inn og ut av undervisningslokalene.
- Det tilstrebes at foresatte ikke blir med inn på skolen/ i garderoben hvis ikke det er nødvendig.

Lek og friminutt:

- Ha ulike tidspunkt for friminutt for å begrense antall elever som er ute samtidig. For eksempel ha friminutt for kun ett til to klassetrinn samtidig. Dette må vurderes ut fra antall elever per klassetrinn.
- Ha ekstra antall voksne ute i friminutt, for å hjelpe elevene å holde avstand.

Begrense deling av mat og gjenstander:

- Elevene skal ikke dele mat og drikke.
- Mat kan gjerne tilberedes på skole/SFO, men elevene skal i hovedsak ikke bidra.
- Mat bør serveres porsjonsvis.
- Elevene bør sitte på hver sin pult når de spiser, eller på fast plass med avstand mellom.
- Barna bør spise i sine kohorter. Ved felles spiserom, bør kohortene spise til forskjellig tid. Bord og stoler vaskes av etter hver gruppe.
- Begrens deling av skrivesaker, nettbrett og annet materiell.
- Læringsmateriell, leker og annet skal ikke deles mellom kohorter før de er rengjort.
- Skolebøker kan fraktes mellom hjem og skole, men ikke deles mellom elever.
- Leker skal ikke tas med hjemmefra.
- Klassebamser må i karantene under covid-19-utbruddet.

Transport og skoleskyss:

- Bruk av offentlig transport til og fra skolen begrenses så mye som mulig.
- Skoleturer som innebærer tett ansamling av elever i store grupper og på offentlige transportmidler bør unngås.
- Ved bruk av skoleskyss, bør elevene sitte med minst et setes mellomrom. For eksempel kan det på en buss med 4 sitteplasser per rad, sitte to barn per rad med alternerende vindu/midtgang. Elevene må holde en meters avstand mens de venter på bussen/annet transportmiddel. Hyppig berørte flater i bussen (for eksempel håndtak eller lignende) bør rengjøres daglig.
- Elever må vaske hender når de kommer til skolen og tilbake til hjemmet.

Spesielt for ansatte:

- Holde avstand (minst en meter) til kolleger i møter og pauser.
- Der det er nødvendig med ulike faglærere, skal lærere ambulere på tvers av kohorter, mens kohortene har faste klasserom så langt det lar seg gjøre
- Unngå håndhilsning og klemming.
- Unngå bruk av ringer og håndsmykker på arbeidsplassen.
- Bruke videokonferanser i stedet for fysiske møter med kolleger der det er mulig.
- Felles nettbrett, datamaskiner/tastaturer må vaskes av etter bruk.
- Være ekstra oppmerksomme på hygiene rundt kjøkken/spiserom.
- Begrense bruk av offentlig transport til og fra arbeidsplassen der det er mulig.
- Dersom det er ansatte som arbeider på flere skoler, må de få opplæring i gjeldende lokale rutiner i hver skole. Vikarer skal unngå å jobbe på ulike skoler samme dag.
- Spesielle tjenester (PPT, logoped og andre) skal følge basale smittevernrutiner etter gjeldende anbefalinger (god hånd- og hostehygiene, ikke møte opp ved sykdom, osv.), men kan ellers utføre sitt arbeid som normalt.

Spesielt for skolehelsetjenesten:

- Helsesykepleiere har en viktig rolle som rådgivere i det smittevernfaglige arbeidet på skolen. I tillegg er helsesykepleiere viktige samtalepartnere for elever, og for å kunne gi helsemessig og psykososial støtte.
- Samtaler, undersøkelser og behandling av elever kan gjennomføres etter samme retningslinjer som for øvrige helse- og omsorgstjenester. Se www.fhi.no

Smitteverntiltak i enkelte fag

Her følger råd for enkelte fag som krever ekstratiltak, i tillegg til de rådene som er beskrevet over.

Bruk av garderober og undervisning i kroppsøving:

- Skift før kroppsøving kan eventuelt gjennomføres på ulike klasserom for å sørge for mer plass.
- Dusjing etter kroppsøving anbefales utsatt til elevene har kommet hjem.
- Ved behov for dusjing, må elevene være i sine kohorter for å begrense antall i garderobe/dusj samtidig.
- Utegym anbefales.
- Unngå aktiviteter med nær kontakt mellom elever som for eksempel enkelte lagidretter, pardans, kampsport, eller lignende.
- Dersom det i en senere fase av utbruddet blir aktuelt med svømmeundervisning: Klorinnholdet i bassengvann inaktiverer både koronavirus og andre virus. Undervisningen må organiseres slik at nærkontakt mellom elever i garderober og bassenget unngås.

Musikk

- Unngå at blåseinstrumenter deles av flere elever.
- Ved bruk av håndholdte instrumenter og tangenter, må berørte områder tørkes av etter bruk.

Mat og helse

- Forsøk å gjennomføre undervisningen på alternative måter (for eksempel hjemmeoppgaver).
- Viruset smitter ikke via mat såfremt det utøves god håndhygiene og vanlig kjøkkenhygiene.
- Unngå mat som tilberedes uten varmebehandling (for eksempel salater og lignende).

Kunst og håndverk

- Begrens deling av utstyr. Vask og rengjør utstyret etter bruk der det er mulig.

Skolebibliotek

- Utlån av bøker er greit såfremt håndvask er utført før ankomst skolebiblioteket.

Er det noen barn og ansatte det må tas spesielle hensyn til?

Barn med kroniske sykdommer

Barn og unge har så langt ikke vist å ha risiko for alvorlig forløp av covid-19. Kunnskaps-grunnlaget er imidlertid begrenset, og som et føre-var-prinsipp for å minske smitterisiko kan det derfor være enkelte barn som skal rådes til å unngå oppmøte på skolen.

Norsk barnelegeforening har i samråd med Folkehelseinstituttet utarbeidet en oversikt over ulike diagnoser hos barn og unge og om det eventuelt skal tas spesielle hensyn. Norsk barnelegeforening mener at de aller

fleste barn med kroniske sykdommer kan og bør gå i barnehage og skole.

Barn og unge som har kroniske sykdommer/tilstander, men som **kan møte på skolen** som vanlig, gjelder blant annet:

- Barn og unge med diabetes
- Barn og unge med velkontrollert astma
- Barn og unge med allergi
- Barn og unge med epilepsi
- Barn og unge med Downs syndrom
- Barn og unge med hjertefeil uten hjertesvikt
- Barn og unge med autoimmune sykdommer som bruker immundempende behandling og har stabil sykdom
- Tidligere premature barn uten betydelig lungesykdom

Barn og unge som har kroniske sykdommer, men hvor det individuelt kan vurderes om det er grunnlag for at barnet/ungdommen skal holdes hjemme og få tilrettelagt undervisning fra skolen er listet nedenfor (1–8). Skolen og foresatte bør ha en dialog om det er mulig å tilrettelegge slik at disse elevene likevel kan møte som vanlig på skolen. Hvis tilrette¬legging ikke er mulig for vanlig undervisning, kan man tilstrebe å tilrettelegge for del¬takelse i deler av skoledagen, for eksempel i små grupper (2–3 elever) eller ved utendørs¬aktiviteter. I vurderingen av hvordan opplæringen og tilretteleggingen kan gjennomføres, skal det legges stor vekt på hensynet til elevens beste. For eksempel vil det være avgjørende at fordelene ved å motta tilrettelagt opplæring hjemme veier opp for ulempene disse barna får ved å miste viktig sosial og faglig utvikling:

1. Barn og unge som er organtransplanterte (første tid etter transplantasjon)
2. Barn og unge som er benmargstransplanterte siste 12 måneder
3. Barn og unge som er i aktiv kreftbehandling
4. Barn og unge med alvorlig hjertesykdom
5. Barn og unge med alvorlig lungesykdom og/eller har betydelig redusert lungekapasitet
6. Barn og unge med diagnostisert alvorlig, medfødt sykdom i immunforsvaret i ustabil fase som gjør dem særlig utsatt for alvorlige luftveisinfeksjoner
7. Barn og unge på immundempende medisin og aktiv kronisk sykdom
8. Det kan gjelde enkelte andre barn med alvorlige diagnoser som ikke er nevnt her. I slike tilfeller må behov for tilrettelagt undervisning avklares med behandlende barnelege.

Hvilke diagnoser som inngår i gruppe 1-8 er nærmere spesifisert på nettsidene til Norsk barnelegeforening.

Listen er også formidlet til Norsk forening for allmennmedisin.

Som hovedregel er det ikke grunnlag for at søsken til disse barna/ungdommene skal holdes hjemme. Et viktig unntak er søsken som skal være benmargsdonor for husstandsmedlemmer (siste 28 dager før donasjon).

Voksne (foresatte /ansatte)

Basert på informasjon om utbruddet så langt fra Kina, Italia, Storbritannia, USA og Norge, er det særlig eldre personer (over 65 år) som har høyere risiko for alvorlig sykdom med det nye koronaviruset, spesielt dersom de i tillegg har underliggende kronisk sykdom. I tillegg kan voksne personer, særlig de over 50 år, med kroniske sykdommer som hjerte-karsykdom (inkludert høyt blodtrykk) og diabetes ha noe høyere risiko for alvorlig forløp av covid-19. Ansatte som tilhører grupper med høyere risiko for alvorlig forløp av covid-19 bør vurderes individuelt i forhold til tilrettelagt arbeid. Ansatte dette er aktuelt for, må ha legeerklæring.

For oppdatert informasjon om personer som kan ha høyere risiko for covid-19, se Folkehelseinstituttets nettsider.

Det er ikke vist at gravide kvinner har høyere risiko for alvorlig sykdom av covid-19 og det er heller ikke grunnlag for å mistenke at infeksjon kan gi risiko for fosterskade. Folke-helseinstituttet anbefaler at gravide kvinner som har kronisk sykdom eller svangerskaps-komplikasjoner bør diskutere med egen lege om det er grunn til å utvise ekstra forsiktighet og behov for tilrettelegging på arbeidsplassen.

Foresatte som er i risikogruppe kan kontakte egen lege for å vurdere behov for til rette-legging av skoletilbudet/hjemmeundervisning for å begrense smitterisiko til hjemmet. For elever med foresatte (andre i husholdningen) i risikogruppe, bør det opprettes dialog mellom skole og foresatte om det er mulig å tilrettelegge slik at disse elevene likevel kan møte som vanlig på skolen. I slike tilfeller bør også hensynet til barnets beste tillegges stor vekt. Hvis tilrettelegging ikke er mulig for vanlig undervisning, kan man tilstrebe å tilrettelegge for deltakelse i deler av skoledagen, for eksempel i små grupper (2–3 elever) eller ved utendørsaktiviteter.

Opplæring av ansatte og informasjon til foresatte

Ansatte skal få opplæring i å gjennomføre nødvendige smitteverntiltak som beskrevet i denne veilederen. Veilederen vil suppleres med ytterligere informasjon som kan benyttes i kompetanseheving av ansatte.

Foreldre og foresatte skal være trygge på at det er forsvarlig at barna går på skole/SFO igjen. Det er derfor viktig at skolen har god dialog med foreldre og foresatte. Videre er det viktig at foreldre og foresatte aktivt bidrar til å gjennomføre smitteverntiltakene i samsvar med denne veilederen. Det utarbeides egen informasjon til denne gruppen.

Informasjon om dette finnes på http://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smittevernveileder/

Samhandling med foresatte og foreldremøter

Det anbefales å ikke arrangere foreldremøter eller andre større samlinger i dette stadiet av covid-19 utbruddet. Digitale møter anbefales.

Utviklingssamtaler bør erstattes med digitale møter. Der det ikke er mulig, kan utviklingssamtalen gjennomføres med følgende tiltak:

- Ulike familier skal ikke vente på samme rom
- Vask hender før og etter samtale
- Hold to meters avstand mellom ansatte og elev/foresatte
- Ved behov for tolk eller lignende, må disse også holde avstand til de andre

Sjekkliste for smittevern på skoler og SFO

Nedenfor følger en sjekkliste for hvilke tiltak som må være på plass før gjenåpning. Tiltakene er nærmere beskrevet over. Det er skoleeiers ansvar å sørge for at smitte-verntiltak er på plass, og for at ansatte er godt kjent med innholdet og utførelse av smitteverntiltak.

Skoleeiers overordnete ansvar

Tiltak	Utført dato	Merknad
Opplæring av ansatte i smitteverntiltak ved at de gjøres kjent med innholdet i denne veilederen		
Informasjon til foresatte om nye rutiner i skole/SFO		
Lage plan for håndvaskrutiner for barn og ansatte		
Lage skriftlig rutine for renhold		
Lage plan for oppretting og organisering av kohorter		
Opprette dialog med eventuelle ansatte som er i risikogrupper og barn som har behov for tilrettelegging		

Hygienetiltak

Tiltak	Utført dato	Merknad
Sikre at det er nok såpe og tørkepapir tilgjengelig ved alle håndvaskstasjoner og toaletter		
Opplæring av elevene i håndvaskrutiner og hostehygiene		
Henge opp plakater om håndvaskrutiner og hostehygiene		
Henge opp alkoholbasert desinfeksjon der ikke håndvask er tilgjengelig		
Planlegge håndhygienetiltak ute og på tur (våtservietter og alkoholbasert desinfeksjon)		

Redusert kontakt mellom personer

Tiltak	Utført dato	Merknad
Vurdere bruk av rom i forhold til antall elever i kohortene		
Planlegge for aktiviteter ute, herunder ulike tider for ulike kohorter		
Dele opp utearealer slik at elever fra ulike kohorter blandes i liten grad		
Unngå større samlinger av elever		
Sørg for at det er tilstrekkelig med skrivesaker og annet materiell slik at deling begrenses		
Sørge for egen pult/sitteplass per elev med avstand mellom elevene		
Sørge for egen sitteplass per elev ved måltider og aktiviteter, med avstand mellom elevene		
Sikre gode rutiner for måltider og at mat serveres porsjonsvis		
Plan for å redusere trengsel i garderober, toaletter og på vei inn og ut av lokalene		
Eventuelt introdusere merking på gulv for å sikre avstand i områder der det kan oppstå trengsel		
Plan for alternerende tidspunkt for friminutt for å begrense antall elever som er ute samtidig		
Plan for ekstra bemanning ute i friminutt, for å hjelpe elevene å holde avstand		
Plan for spredte oppmøtesteder før skoledagen begynner for å unngå trengsel		
Plan for gjennomføring av skoleskyss		
Unngå kollektivtransport ved turer ut av skolen		

Renhold

Tiltak	Utført dato	Merknad
Lage en plan for renhold, som beskriver hyppighet og metode for de ulike punktene. Planen må omfatte toaletter, servanter, hyppig berørte gjenstander (dørhåndtak, trappegelendre, lysbrytere ol.)		
Lage en plan for renhold av leker, sportsutstyr, nettbrett og lignende. Leker og gjenstander som ikke kan vaskes ryddes bort		

For ansatte

Tiltak	Utført dato	Merknad
Begrense fysiske møter, eventuelt tilrettelegge for videokonferanse		
Holde avstand i pauser		
Etablere rutiner for vask av felles nettbrett, datamaskiner/tastaturer		
Begrense bruk av offentlig transport		

Kilder

Unicef, WHO, IFRC. Key Messages and Actions for COVID-19 Prevention and Control in Schools. March 2020

CDC. https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/schools-childcare/guidance-for-schools.html

Tiltak på skole- og barnehageområdet under koronautbruddet våren 2020, rapport 03.04.2020 på www.udir.no